

แนวทางพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยภาครัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

Guidelines for the Development of Bilateral Vocational Education Management in Government Colleges under the Office of Vocational Education Commission Nakhon Si Thammarat Province

มนตรี สุวรรณโน¹ สุภัตรา ภูษิตรัตนาวลี² และสันติ อุนจะนำ³

Monthri Suwannano¹ Supattara Pusitratthanavalee² and Santi Aunjanam³

1,2,3 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช นครราชสีมา 80000

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Nakhon Si Thammarat 80000

1 Corresponding Author: E-mail: olesuwannano@gmail.com

Received: 30 Jun. 2024; Revised: 20 May 2025; Accepted: 22 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาครัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาครัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) ประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาครัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างแบบมีจุดประสงค์โดยแบ่งชั้นตามวัตถุประสงค์ จำนวน 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ได้แก่ หัวหน้างานทวิภาคี ครูนิเทศก์ ครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียน จำนวน 23 คน 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและครูนิเทศก์ จำนวน 6 คน และ 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนา ได้แก่ ผู้อำนวยการและครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันหลักสูตรระบบทวิภาคีมีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ สถานศึกษายังขาดเครื่องมือที่ทันสมัย ควรลดหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง การออกนิเทศไม่ตรงกับแผนการนิเทศ ครูฝึกไม่มีส่วนร่วมการจัดทำแผนนิเทศ 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่าแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 5 ด้าน 13 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรระบบทวิภาคี มี 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การเปิดหลักสูตรระบบทวิภาคีสอดคล้องกับอาชีพในสภาวะปัจจุบัน (2) การสร้างเว็บไซต์ของหลักสูตรระบบทวิภาคี 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มี 2 แนวทาง ได้แก่ (1) ปรับลดจำนวนหน่วยกิต จำนวนชั่วโมง (2) สถานศึกษาควรสรรหาครูฝึกใหม่ที่เหมาะสม 3) ด้านความร่วมมือ มี 3 แนวทาง ได้แก่ (1) สถานศึกษาควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการ (2) การจัดทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และแผนการนิเทศ

พิจารณาร่วมกัน (3) การคัดเลือกสถานประกอบการ จะต้องมีความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร 4) ด้านการนิเทศ มี 4 แนวทาง ได้แก่ (1) เปิดอบรมหลักสูตรครูนิเทศก์พัฒนาครูในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ (2) ครูนิเทศก์ และครูฝึกจัดทำแผนการนิเทศ (3) ครูนิเทศก์ไม่สามารถออกนิเทศได้ให้ทำบันทึกข้อความแจ้งสถานศึกษา (4) การออกนิเทศและรายงานผลการนิเทศ 5) ด้านการวัดและประเมินผล มี 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การวัดผลและประเมินผล ใช้กฎระเบียบ สอศ. (2) สถานศึกษาพัฒนาระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต และ 3) ผลการประเมินรายด้าน พบว่า 1) ด้านหลักสูตรระบบทวิภาคี มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 100 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 78.57 3) ด้านความร่วมมือ ความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 100 4) ด้านการนิเทศ มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 92.85 5) ด้านการวัดและประเมินผล ความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา การจัดการอาชีวศึกษา หลักสูตรระบบทวิภาคี วิทยาลัยภาครัฐ สำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the management conditions of the bilateral system of vocational education of government colleges under the Office of Vocational Education Commission Nakhon Si Thammarat Province, 2) draft guidelines for the development of bilateral vocational education management of government colleges, under the Office of Vocational Education Commission Nakhon Si Thammarat Province, and 3) evaluate the developed guidelines for bilateral vocational education management of government colleges, under the Office of Vocational Education Commission Nakhon Si Thammarat Province. The purposive sampling method was employed to derive the sample group divided into 3 groups. The first group providing information about the current situation consisted of 23 participants from dual vocational work supervisors, teachers, workplace trainers, and students. The second group providing information on development guidelines comprised 6 participants of college directors, academic deputy directors, and teachers. And the third group providing information on the appropriateness and feasibility of development approaches consisted 7 participants of educational directors and workplace trainers. The data were gathered via interviews and calculated by percentage.

The research findings revealed that 1) the current situation were appropriate and suited the needs of the enterprise. However, the lack of modern learning equipment is still a big problem. Another problem is that the supervision does not align with the supervision plan and the trainers are not involved in the planning of supervision. Therefore, the suggestion is on a reduction of the core competency area. 2) The development approach for managing dual vocational education shows that there are 5 areas with a total of 13 development approaches, i.e., 1) the area of dual vocational curriculum with 2 approaches: (1) implementing a dual vocational curriculum that aligns with the current career conditions and (2) creating a website for the dual vocational curriculum. 2) In the area of teaching and learning management, there are 2 approaches, i.e., (1) reducing the number of credits and learning hours and (2) educational institutions should procure new modern equipment. 3) In the area of collaboration, there are 3 approaches, i.e., (1) educational institutions should create memorandum of agreements with enterprises, (2) a joint plan for learning, vocational training, and supervision should be developed together, and (3) the selection of enterprises must ensure readiness in terms of facilities

and personnel. 4) There are 4 approaches under Supervision, i.e., (1) providing training courses for supervising teachers to develop teachers in educational institutions and trainers in establishments, (2) supervising teachers and trainers jointly develop supervision plans, (3) if supervising teachers cannot conduct supervision, they must send a written notice to the educational institution, and (4) conducting supervision and reporting the results of the supervision. 5) For Measurement and evaluation, there are 2 approaches, i.e., (1) measurement and evaluation should follow the regulations of the Office of the Vocational Education Commission (OVEC) and (2) educational institutions should develop their internet signal system. Finally, the research findings number 3) show the assessment results of the percentages of suitability on each area that: 1) 100% on the dual system curriculum, 2) 78.57% on the teaching management, 3) 100% on the cooperation, 4) 92.85% on the supervision, and 5) 100% on the measurement and evaluation.

Keywords: Development Approach, Vocational Education Management, Bilateral System Curriculum, Government Colleges, Office of Vocational Education Nakhon Si Thammarat Province.

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีการขยายตัวของการค้าเสรี มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังต่อรองในระดับภูมิภาค นำไปสู่สังคมที่ต้องใช้ความรู้ (Knowledge-based Society) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและก่อให้เกิดการแข่งขัน มีการจัดการแนวผลิตให้ได้มาตรฐานสากล มีการพัฒนาการฝึกอบรมกำลังคนของแต่ละประเทศอย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ การรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดขึ้นในหลายภูมิภาคทั่วโลกเป็นความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคอาเซียน หรือกลุ่มประเทศความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียและแปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation: APEC) ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกได้กำหนดกรอบความร่วมมือเชื่อมโยงการศึกษา กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน โดยเน้นที่การปฏิรูปการศึกษา ด้านประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในสถานศึกษา และการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้แก่ประชาชน ซึ่งมีผลกระทบต่อการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ สาเหตุหลักเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการกำลังคนและ

การผลิตกำลังคนของประเทศ ทำให้เกิดการขาดแคลนบางสาขาและบางสาขาล้นตลาด ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ การแลกเปลี่ยนข้อมูล การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน แนวทางที่จะดำเนินการแก้ปัญหาแรงงานไทยโดยการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี [1] การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดเป็นนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีคุณภาพทั้งการเพิ่มปริมาณผู้เรียน และการเพิ่มจำนวนสถานประกอบการให้เข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น โดยได้กำหนดมาตรการเพิ่มผู้เรียนทวิภาคีและมาตรการเพิ่มสถานประกอบการโดย 1) กำหนดทิศทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน โดยการจัดทำเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการ และได้จัดทำเป็นแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่สอดคล้องกับมาตรฐานตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ 2) ให้ทุกสถานศึกษากำหนดเป้าหมายการรับนักเรียนนักศึกษาในระบบทวิภาคีเพิ่มขึ้นจากเดิมสถานศึกษาละร้อยละ 30 3) ให้ทุกสถานศึกษาจัดแนะแนวให้กับนักเรียนในระดับ ม.3 และ ม.6 ในการเข้าศึกษาต่ออาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพราะนักเรียนนักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์จริงและมีรายได้ระหว่างเรียนเป็นการ

แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง 4) ให้ทุกสถานศึกษาจัด Open House เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบถึงความสำเร็จของการเรียนวิชาชีพระบบทวิภาคี 5) มาตรการจูงใจสถานประกอบการที่เข้าร่วมจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพิ่มมากขึ้นด้วยมาตรการทางภาษีและยกย่องเชิดชูเกียรติ 6) สร้างเครือข่ายเข้มแข็งในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้แก่กลุ่มเป้าหมายผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดระบบทวิภาคีร้อยละ 100 และเลขานุการของ กรอ.อศ. ทุกกลุ่มอาชีพ 7) เผยแพร่แนวปฏิบัติการขอรับสิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบกิจการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 8) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 9) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระยะยาว 10) เพิ่มจำนวนนักเรียน นักศึกษา และสถานประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนนักเรียน/นักศึกษา และสถานประกอบการทั้งหมด และเพิ่มจำนวนสาขาวิชา [2]

จากการศึกษาข้อมูลระบบทวิภาคีจากแบบประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2565 ของทุกวิทยาลัยในสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า นักเรียนระบบทวิภาคีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 65 และนักศึกษาระบบทวิภาคีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 80.20 จึงทำให้วิทยาลัยภาคีในสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา ที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาและอีกส่วนหนึ่งฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ

ดังนั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคี จึงมีความสำคัญและ

เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระบบทวิภาคี ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการหาแนวทางพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคี เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์และนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคี สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 เพื่อร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคี สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3 เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคี สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคี สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูนิเทศก์ในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการ และนักเรียนนักศึกษา ในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่างแบบมีเกณฑ์ (Criterion Sampling)

ตามแนวทางของ Miles and Huberman [3] และตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ได้แก่ หัวหน้างานหลักสูตรระบบทวิภาคี 2 คน ครูนิเทศก์ 7 คน ครูฝึกในสถานประกอบการ 7 คน ผู้เรียนหลักสูตรระบบทวิภาคี 7 คน 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัย 1 คน หัวหน้างานหลักสูตรระบบทวิภาคีฝ่ายวิชาการ 2 คน ครูนิเทศก์ 3 คน 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความ

เหมาะสมและความเป็นไปได้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช 1 คน ครูฝึกในสถานประกอบการ 5 คน รวมจำนวน 36 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งโครงสร้างแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง อายุการปฏิบัติงาน และระดับการศึกษา เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการหลักสูตรระบบทวิภาคี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรระบบทวิภาคี ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความร่วมมือ ด้านการนิเทศ และด้านการวัดและการประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

โดยแบบสัมภาษณ์ที่เป็นเครื่องมือผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเนื้อหาและความเหมาะสม เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งหมายความว่าเนื้อหา ภาษาและโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์มีความเหมาะสม สามารถทราบถึงสภาพปัจจุบันในการจัดการหลักสูตรระบบทวิภาคีได้ แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ใช้วิธีการหาค่าสถิติร้อยละ (Percentage)

2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้ในการบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคีรัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

ของวิทยาลัยภาคีรัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคีรัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช ถึงวิทยาลัยภาคีรัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช และสถานประกอบการ

2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 23 คน และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 6 คน ร่วมร่างแนวทางพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จากนั้นสรุปและเขียนรายงานผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนา

3) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประเมินตรวจสอบและยืนยันเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยภาคีรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มของผู้ให้ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และประมวลความคิดเห็นที่ได้โดยแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1) จัดเตรียมข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์มาจัดการถอดเสียงเป็นอักษรข้อความ

2) กำหนดประเด็นวิเคราะห์ โดยการนำคำถามของการวิจัยหรือกรอบการวิเคราะห์มากำหนด

3) เข้ารหัสและจัดหมวดหมู่โดยการนำเอกสารอักษรข้อความมาให้รหัสตามประเด็นวิเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่

4) รวบรวมเนื้อหาของข้อมูลตามหมวดหมู่แล้ว
สรุปขึ้นมาเป็นปรากฏการณ์ที่ค้นพบ

5) นำเสนอผลการวิจัย

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

4.1 ผลการศึกษาศาภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านหลักสูตรระบบทวิภาคี พบว่า หลักสูตรระบบทวิภาคีมีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ การประชาสัมพันธ์ด้านทวิภาคีน้อยเกินไป

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม สถานศึกษายังขาดเครื่องมือที่ทันสมัย ควรลดหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง

3) ด้านความร่วมมือ พบว่า สถานศึกษาการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการ ไม่มีการจัดทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และแผนการนิเทศร่วมกัน การคัดเลือกสถานประกอบการต้องมีความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร

4) ด้านการนิเทศ พบว่า ครูนิเทศมีส่วนร่วมการจัดทำแผนการนิเทศ การออกนิเทศใช้รถของสถานศึกษา ครูฝึกไม่มีส่วนร่วมการจัดทำแผนนิเทศ ผู้เรียนได้รับการนิเทศและรายงานผลการนิเทศ

5) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลใช้ระเบียบที่ สอศ. กำหนดโดยสถานศึกษา 50 คะแนน และสถานประกอบการสภาพจริง 50 คะแนน สถานประกอบการไม่ได้กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลร่วมกับสถานศึกษา ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษา

4.2 ผลการร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลจำนวน 6 คน ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญที่นำไปสู่การร่างแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีพบว่า

1) ด้านหลักสูตรระบบทวิภาคี แนวทางประกอบด้วย การเปิดหลักสูตรระบบทวิภาคีสอดคล้องกับอาชีพในสภาวะปัจจุบัน การสร้างเว็บไซต์ของหลักสูตรระบบทวิภาคี

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน แนวทางประกอบด้วย การปรับลดจำนวนหน่วยกิต จำนวนชั่วโมง สถานศึกษาควรสรรหาครูรุ่นใหม่ที่มีทันสมัย

3) ด้านความร่วมมือ แนวทางประกอบด้วย สถานศึกษาควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการ การจัดทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และแผนการนิเทศ พิจารณาร่วมกัน การคัดเลือกสถานประกอบการต้องมีความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร

4) ด้านการนิเทศ แนวทางประกอบด้วย เปิดอบรมหลักสูตรครูนิเทศก์พัฒนาครูในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการครูนิเทศก์และครูฝึกจัดทำแผนการนิเทศ ครูนิเทศก์ออกนิเทศตามคำสั่งสถานศึกษา การออกนิเทศและรายงานผลการนิเทศ

5) ด้านการวัดและประเมินผล แนวทางประกอบด้วย การวัดผลและประเมินผลใช้ระเบียบ สอศ. สถานศึกษาพัฒนาระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต

4.3 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา การวิเคราะห์การประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านความร่วมมือ 4) ด้านการนิเทศ 5) การวัดและประเมินผลพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบ

ทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 5 ด้าน มีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ด้านการนิเทศเกี่ยวกับคุณสมบัติของครูฝึกในสถานประกอบการ สถานศึกษา ไม่มีอำนาจบังคับให้ครูฝึกในสถานประกอบการเข้าการฝึกอบรมได้ จึงสรุปได้ว่า มี 4 ด้าน ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

5. สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านหลักสูตรระบบทวิภาคีมีจำนวนหน่วยกิตจำนวนชั่วโมง ไม่เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน ด้านการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชามีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร ครุภัณฑ์ แต่ไม่ทันสมัยเหมือนในสถานประกอบการ ด้านความร่วมมือ สถานประกอบการร่วมทำบันทึกข้อตกลงกับสถานศึกษา ด้านการนิเทศ สถานศึกษามีครูนิเทศก์จัดทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และแผนการนิเทศ สถานประกอบการไม่ได้ร่วมจัดทำแผนการนิเทศ ด้านการวัดและประเมินผล สถานศึกษากำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็นรายด้านมี 5 ด้านรวม 13 แนวทาง ได้แก่

- 1) ด้านหลักสูตรระบบทวิภาคี มี 2 แนวทาง ได้แก่
 - (1) การเปิดหลักสูตรระบบทวิภาคีสอดคล้องกับอาชีพในสภาวะปัจจุบัน
 - (2) การสร้างเว็บไซต์ของหลักสูตรระบบทวิภาคี
- 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มี 2 แนวทาง ได้แก่
 - (1) ปรับลดจำนวนหน่วยกิต จำนวนชั่วโมง
 - (2) สถานศึกษาควรสรรหาครุภัณฑ์ใหม่ที่ทันสมัย

3) ด้านความร่วมมือ มี 3 แนวทาง ได้แก่ (1) สถานศึกษาควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการ (2) การจัดทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และแผนการนิเทศ พิจารณาร่วมกัน (3) การคัดเลือกสถานประกอบการ จะต้องมีความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร

4) ด้านการนิเทศ มี 4 แนวทาง ได้แก่ (1) เปิดอบรมหลักสูตรครูนิเทศก์พัฒนาครูในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ (2) ครูนิเทศก์และครูฝึกร่วมจัดทำแผนการนิเทศ (3) ครูนิเทศก์ไม่สามารถออกนิเทศได้ ให้ทำบันทึกข้อความแจ้งสถานศึกษา (4) การออกนิเทศและรายงานผลการนิเทศ

5) ด้านการวัดและประเมินผล มี 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การวัดผลและประเมินผล ใช้กฎระเบียบ สอศ. (2) สถานศึกษาพัฒนาระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการนิเทศ พบว่า มีจำนวนหน่วยกิต จำนวนชั่วโมง ไม่เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน ด้านการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชามีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร ครุภัณฑ์แต่ไม่ทันสมัยเหมือนในสถานประกอบการ ด้านการนิเทศ สถานศึกษากับสถานประกอบการไม่ได้จัดทำแผนการฝึกอาชีพแผนการนิเทศร่วมกัน ครูฝึกในสถานประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการแผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศ ส่งผลเสียต่อผู้เรียนในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทำให้ผลผลิตผู้เรียนที่ได้จากการเรียนระบบทวิภาคีไม่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพในสาขาวิชานั้น ๆ ด้านการวัดและประเมินผล สถานศึกษากำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เหตุที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชากำหนดจำนวนหน่วยกิตไม่เท่ากัน ส่งผลให้การจัดทำตารางเรียนบางวิชาเกินเวลาราชการ ด้านครุภัณฑ์จำเป็นต้องใช้ครุภัณฑ์พื้นฐานซึ่งไม่ทันสมัยเหมือนในสถานประกอบการ และต้องรองบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านครูฝึกในสถานประกอบการไม่ได้รับการอบรม

การจัดการอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
ปรีชา [4] เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบ
ทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย มีวัตถุประสงค์การ
วิจัยเพื่อศึกษาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย
อาชีวศึกษาสุโขทัย และเสนอแนวทางการพัฒนาการ
จัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
ผลวิจัยพบว่า ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ควร
พัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลง
ของเทคโนโลยีการปรับปรุงหลักสูตร และพัฒนาหลักสูตร
ตามมาตรฐานวิชาชีพและตรงตามความต้องการของตลาด
แรงงานในยุค New Normal ส่วนด้านความร่วมมือของ
สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของสถานประกอบการ
มุ่งเน้นสมรรถนะวิชาชีพตรงกับสาขาวิชา ศูนย์อาชีวศึกษา
ทวิภาคีกำหนดคุณสมบัติครูฝึกตามกฎหมายว่าด้วยการ
อาชีวศึกษา การฝึกอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กำหนดครูฝึก
หนึ่งคนต่อผู้เรียนไม่เกินสิบคน ระดับปริญญาตรีต้องมี
ครูฝึกหนึ่งคนต่อผู้เรียนไม่เกินแปดคน และได้รับการแต่งตั้ง
ให้เป็นครูฝึกตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษากำหนด สถานประกอบการได้รับสิทธิ
ประโยชน์ในการนำค่าใช้จ่ายจากการฝึกอาชีพอไป
หักลดหย่อนภาษี การสนับสนุนด้านวิชาการ และการ
เชิดชูเกียรติ เหตุที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ
สถานประกอบการเข้าร่วมการจัดการระบบทวิภาคีเพื่อ
แก้ไขปัญหาความขาดแคลนของแรงงาน สอดคล้อง
กับงานวิจัยของสุเมธและวิจิต [5] เรื่อง การจัดการ
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา
สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์
การวิจัยเพื่อศึกษาระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบ
ทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการ
จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศใน
สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย
พบว่า บุคลากรขาดแรงจูงใจและความก้าวหน้าในการ
ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผลกระทบจากการบริหารจัดการ
และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิวาและกาญจนา [6]
เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบ

ปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี วัตถุประสงค์การ
วิจัยคือ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
ในการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติ
ใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี และสร้างกลยุทธ์การ
บริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของ
วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่ 5
การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษา
ระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย
แบบปกติใหม่ อยู่ในระดับมาก การเพิ่มประสิทธิภาพการ
นิเทศการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยเทคโนโลยี
ที่ทันสมัยและผ่านระบบออนไลน์มีศักยภาพสูงขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) สถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจให้กับสถาน
ประกอบการ โดยชี้ให้สถานประกอบการเห็นถึงประโยชน์
ที่จะได้รับ การแจ้งถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษี และสร้าง
ขวัญกำลังใจและความภาคภูมิใจให้แก่ครูฝึก

2) สถานศึกษาควรติดต่อประสานงานเพื่อขอใช้
หลักสูตรและวิทยากรในการอบรมครูฝึกในสถานประกอบ
การร่วมกับสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความ
สำเร็จในการฝึกอาชีพของการจัดการการศึกษาระบบ
ทวิภาคี

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการสร้างแรง-
จูงใจของสถานประกอบการต่อการมีส่วนร่วมในการ
จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

เอกสารอ้างอิง

- [1] เมือง สุวรรณแสนทวี, กฤตยากร ลดาวัลย์, และเอนก
ศิลปนิลมาลย์. (2563). การบริหารอาชีวศึกษา
ระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการ
อาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉิยเหนือ 3 โดยใช้หลัก
อิทธิบาท 4. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 4(2), 33-43.
- [2] สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2562).
หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตร

วิชาชั้นสูง. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.

- [3] Miles, M. B., & Huberman, M. A. (2020). Qualitative Data Analysis (4th ed.). United Kingdom: SAGE Publications.
- [4] ปรีชา ตั้งสุขชัยศิริ. (2566). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย. วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ, 12, 85-99.
- [5] สุเมธ รินทลิก, และวิจิต แสงสว่าง. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3), 39-53.
- [6] พรทิพา นามทิพย์, และกาญจนา บุญส่ง. (2566). กลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 8(3), 603-619.